

MAGYAR GERONTOLÓGIA
15. ÉVFOLYAM KONFERENCIA KÜLÖNSZÁM
2023. 15. évf. Konferencia Különszám
On-line verzió: ISSN 2062-3690
[www.https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia](https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia)

A geriátriai readaptáció meghatározása és alkalmazási lehetőségei

Blaskovich Erzsébet¹, Gégény Béláné

¹MGGT

Kulcsszavak: önellátó képesség, geriátriai readaptáció, gondozás

A geriátriai readaptáció az idősgyógyászat speciális területe: a már nem rehabilitálható, de még nem is terminális állapotban lévő idős betegek önellátó képességének javítására irányuló komplex gyógykezelés. Jellemzi, hogy egyszerre több betegség változatos kombinációjával kell számolni, amely a szomatikus, mentális, spirituális és szociális szférát egyénileg különböző mértékben, de minden idős embernél egyaránt érinti. Ezt a sokoldalú, változatos klinikai megjelenést a geriátriai multimorbiditás okozza (E Irányelv, 2021/19).

Az idős szervezet különböző kórképek egyidejű halmozódásával küzd, például: légzőszavar, szívelégtelenség, trombózis hajlam, ízületi fájdalom, emésztési és memória-problémák mellett erősödő szorongás, depresszió és halálfélelem kialakulása a leggyakoribb. Döntő az ismeretterjesztés, melynek hatékony formája, az idősek egészségügyi képzése, mely a megelőzésre irányul. Bevezetése Prof. Dr. Iván László (a magyar geriátria megalapítója) munkásságához kötődik az 1990-es években országosan elterjedt (Bene, 2017).

A már kialakult időskori halmozott kórképek állapotjavító kezelése csak megfelelő csapatmunkával érhető el, szükséges az idősgyógyász (geriáter) szakorvosi hozzáértés és tapasztalat, a beavatkozások helyes mértéke: fokozott aktivitás vagy túlzott óvatosság egyaránt hiba lehet. Az orvosi anamnézis, status felmérése, a diagnózis(ok) felállítása, illetve

mege erősítése vagy módosítása, a terápia beállítása nagy tapasztalatot igényel, a geriátriai szakképesítés és a szaktudás szinten tartása előfeltétel (E Irányelv, 2021/22). Döntő a személyes példaadás: a segítő, türelmes, pozitív attitűd mellett a megfelelő képzettségű szakdolgozók alkalmazásával a gyógyulást segítő ápolás és táplálásterápia, kiemelten fontos a seb-megelőzés és a sebkezelés, az önellátás irányába történő mozgástréning, a mentális-, pszichés, lelkiismereti problémák feltárása, a mentálhigiéniai vezetés, az igény szerinti lelkipásztori látogatás és a hozzátartozók bevonása (Blaskovich és szerzőtársai, 2022).

Az egészségügyi intézményekben az orvosi munkához társuló szakápolás színvonala határozza meg az egész osztály (intézmény) megítélését: a beteg komfort-érzését, a kórterem levegőjét, a gyógyszersedés (beadás) pontosságát, a szükséges injekciók, infúziók szabályos alkalmazását, az étkeztetés, itatás, mobilizálás módszerét és gyakoriságát, a kórterem hangulatát. A vidám, kedves, munkájukat minden nehézség ellenére szívesen végző szakemberek az egészségügy kincsei: ápolónővérek, dietetikusok, a mentálhigiénia, a gyógytorna lelkes képviselői, a sebkezelés szakemberei. A legjobban beállított terápia sem hatékony, ha pontatlan a beadás, fáradt-türelmetlen a beadó, ha messziről látszik, hogy inkább zavarja, mint inspirálja az idősök elesettsége, alig várja, hogy lejárjon a műszak. Az áporodott levegőjű kórteremben, ágyba süppedve, mozdulatlanul fekvő, esetleg nappal is szedált betegek éjjeliszekrényén otthelyezett reggeli és/vagy ebéd, a nyakig betakart beteg átnedvesedett kötése, és a ritkán cserélt pelenkája, a passzív eutanázia gyakorlati formája. (Blaskovich, 2011)

Ki kell hangsúlyozni, hogy a geriátriai readaptációval, ami aktív gyógykezelési tevékenység, a legelesettebb beteg állapota is javítható. Nem egyenlő a „gyengéd életben tartás” (net1) gyakorlatával: pl. a végstádiumú rákbetegségben valóban haldokló betegek tüneti kezelésével, hanem az önellátó képesség maradék lehetőségeinek feltárásával és megerősítésével, az életminőség javításával az életkedv, a hazatérés reményének visszaadása a cél, hogy az eutanázia fel se merüljön.

Ebben a küzdelemben a mentálhigiénia szerepe kiemelkedő: úgy segíti a szomatikus betegséget kezelő orvos-egészségügyi csapatot, hogy folyamatosan kíséri a beteget a benne zajló negatív érzések feldolgozásában: ez a „kísérés” akkor eredményes, ha személyes kapcsolat alakítható ki, mely a bizalomra épül.

Az előadásban érintve az eutanázia kérdést, 2 eset ismertetésére kerül sor, mely Kalkuttai Teréz Anya szerzetesrendje: a Szeretet Misszionáriusainak Világi ága (a Lay Missionaries of Charity: LMC) magyarországi gyakorlatára épül (Blaskovich, & Iván, 2002).

Egyidejűleg fel szeretnénk hívni a figyelmet a 2023-ban megkezdődött szakápolási intézmények megszervezésére, melyeket a Geriátriai Readaptáció című szakkönyvben (Blaskovich és szerzőtársai, 2022) foglalt gyakorlat szerint lehet eredménnyel működtetni. Az északkeleti térségben a Nyíregyházi Oktatókórház, Derecske és Vásárosnamény idősgyógyászati feladatai kerülnek összevonásra (BM, 2023).

Irodalom

Bene Ágnes (2017). Idősoktatás felső fokon Magyar Gerontológia 9. évfolyam, 33. szám

Blaskovich Erzsébet, Kovács Éva, Majercsik Eszter, Mészáros Lászlóné, Zöllei Magdolna (2022). Geriátriai Readaptáció, Multimorbid idős betegek önellátó képességének javítására, Idősgyógyászati és Ápolástudományi Szakkönyv KINCS Budapest

Blaskovich Erzsébet (2011). Az eutanázia és a keresztény bioetika (tanulmány) In: Filó Mihályszerk. „Párbeszéd a halálról” az ELTE Állam és Jogtudományi Kar tanulmánykötete, Literatura Medica Kiadó, 2011.193-209.oldal

Blaskovich Erzsébet, Iván László (2002). Idős betegek és haldoklók ellátása Kalkuttai Teréz anya szerint Egészségügyi Minisztérium, Hippocrates, IV/5. 2002. szeptember-október elérhető: <https://hippocrateslap.hu/uploads/ujsag/2002-5/idos-betegek-es-haldoklok-ellatasa-kalkuttai-terez-any-a-szerint-a-gero-thanatologia-bemutatasa.pdf>

14/2023. (V. 31.) BM rendelet a szakápolás átalakításához szükséges intézményi kijelölésekről

Egészségügyi szakmai irányelv a multimorbid geriátriai betegek ellátásáról és kezeléséről. Egészségügyi Közlöny 2021/19. szám, elérhető: <https://jogkodex.hu/doc/2515843>

Egészségügyi szakmai irányelv a geriátriai readaptációról a multimorbid idős betegek önellátó képességének javítására Egészségügyi Közlöny 2021/22. szám elérhető: <https://jogkodex.hu/doc/2515843>

Internetes hivatkozás

netl Cicely Saunders „Tender living care” honlap. elérhető: <https://cicelysaundersinternational.org/>

A szerzők:

Dr. Blaskovich Erzsébet

Belgyógyász, kardiológus, geriáter szakorvos, ny. osztályvezető főorvos; az Idősek Tanácsa és az Egészségügyi Szakmai Kollégium Geriátriai és Krónikus Ellátás Tagozat, valamint a Lay Missionaries of Charity (Teréz Anya harmadrend: LMC) tagja, a Geriátriai Readaptációval foglalkozó Munkacsoport megalapítója.

Legutóbbi munkahelye: Semmelweis Egyetem Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ.

Gégény Béláné

Nyugalmazott mentálhigiéniai és idősgondozási szakember, jelenleg kórházi önkéntes beteglátogató, a Lay Missionaries of Charity (Teréz Anya harmadrend: LMC) tagja.

Legutóbbi munkahelye: Szabolcs Szatmár Bereg Vármegyei Oktatókórház Nyíregyházi Jósza András Tagkórháza.